

چکیده

زمینه: امروزه تروما عامل اصلی مرگ و ناتوانی در سراسر جهان است. در ایران نیز آسیب‌ها شایع‌ترین عامل مرگ و میر در گروه سنی زیر پنجاه سال است. برای پیشگیری و درمان تروما اثربخشی رویکرد سیستمی در قالب ایجاد سیستم تروما به اثبات رسیده است. هدف این پژوهش، طراحی الگوی مدیریت سیستم تروما است که گام اول در استقرار سیستم تروما به حساب می‌آید.

روش‌ها: مراحل انجام پژوهش شامل تدوین چارچوب نظری بر دو پایه رویکرد سلامت جامعه و الگوهای مطرح سیستم تروما در دنیا، تحلیل سیستم مراقبت ترومای ایران با استفاده از بنچمارک‌ها، شاخص‌ها و درجه‌بندی و بر اساس نظر پانل خبرگان، طراحی الگوی مدیریت سیستم تروما برای ایران بر اساس مرحله تدوین سیاست رویکرد سلامت جامعه و معتبرسازی الگوی طراحی شده است. جامعه پژوهش، الگوهای مطرح سیستم تروما در جهان و خبرگان کشوری سیستم تروما بودند. ابزار پژوهش در مرحله تحلیل سیستم مراقبت ترومای ایران، بنچمارک‌ها، شاخص‌ها و درجه‌بندی ارایه شده در مستند برنامه‌ریزی و ارزشیابی الگوی سیستم تروما بودند که روایی آن از نظر محتوا با استفاده از نظرات کارشناسان و پایایی آن با آزمون خوبی برازش الگو در دو گروه به دقت موازی ($r=0.8$) مورد تایید قرار گرفته بود. ابزار پژوهش در معتبرسازی الگوی طراحی شده، پرسشنامه‌ای بود که به شیوه لیکرت طراحی شده بود و روایی آن از نظر محتوا با استفاده از نظرات کارشناسان و پایایی آن به روش آلفای کرونباخ ($\alpha=0.77$) مورد تایید قرار گرفته بود. از روش تحلیل محتوا و جداول تطبیقی برای تحلیل داده‌ها استفاده گردید.

یافته‌ها: در مرحله ارزیابی از رویکرد سلامت جامعه، بنچمارک‌های مرتبط با سازمان رهبری کننده، طرح سیستم تروما، کمیته مشورتی چند رشته‌ای ویژه تروما و مدیریت اطلاعات سیستم تروما کمینه ارزیابی شدند. در مرحله تدوین سیاست، الگوی مدیریت سیستم تروما که توسط پانل خبرگان معتبر شده است بر مبنای چهار کارکرد اصلی مدیریت - رهبری، سازماندهی، برنامه‌ریزی

و کنترل - سازمان رهبری کننده، طرح سیستم تروما، شوراهاى سياست‌گذارى و کنترل مبتنى بر داده‌ها را توصيف مى‌کند. اين الگو در مرحله محدود با تمرکز بر يکپارچگى منابع و در مرحله جامع با تمرکز بر توسعه سيستم قابل اجرا است. در مرحله محدود، مدل پنج فرآيند اصلى را چنين تبين مى‌کند: تشکيل سازمان رهبرى‌کننده استانى، تشکيل شوراي استانى سياست‌گذارى تروما، تهيه طرح سيستم تروماى استانى محدود، پياده‌سازى اوليه و کنترل عملکرد سيستم تروماى استانى محدود. در مرحله جامع، مدل بر شش فرآيند اصلى متمرکز است که تثبيت سازمان رهبرى‌کننده و شوراي سياست‌گذارى تروماى استانى، تهيه طرح سيستم تروماى استانى جامع، تصويب پروژه‌هاى توسعه سيستم و در نهايت کنترل عملکرد سيستم را شامل مى‌شود.

نتيجه‌گيرى: پايوت الگوى مديريت سيستم تروما در يک استان منتخب مى‌تواند راه را براى استقرار سيستم تروما در سراسر کشور بگشايد. همچنين اين الگو مى‌تواند چارچوبى عملياتى براى مديريت سيستم تروما در ديگر کشورهاى در حال توسعه نيز فراهم آورد.

کلید واژه‌ها: تروما، سيستم تروما، سازمان رهبرى کننده، منطقه‌اى کردن تروما، آسيب